

Sophie Petersen: Island. Faglig Læsning Nr. 38, Redigeret af Jørgen Banke og S. P. Fredebo. (20×13 cm, Ill., 39 S.). Aug. Olsen Boghandel. København-Hellerup 1931.

Paa de 39 Sider, som udgør nærværende lille Hefte, giver Forfatterinden en kort og samtidigt populær og underholdende Skildring af Islands Naturforhold og de vigtigste Sider af den islandske Befolknings Erhverv. Idet Forfatterinden gennemfører at bruge Ordet „Vi“, tager hun Læseren med sig paa sine Ture til Hest ind i Landet og paa Sejladsen rundt om Øen og fortæller herunder stadig om sine Oplevelser og Erfaringer. Det første Afsnit, som nærmest maa betragtes som en Indledning, omhandler den sidste Del af Sejladsen fra København og Ankomsten til Island med Besøg paa Vestmannaøerne. Derefter følger et af de fyldigste Afsnit, hvori man faar en Del Oplysninger om Reykjavik, især om Byens vigtigste Bygninger og om de varme Kilder i Nærheden. Fra Reykjavik følger man Forfatterinden til Egne med stærkere vulkansk Virksomhed, bl. a. til Hekla og Geysir, og til sidst gaar Turen med Damper rundt om Øen med Besøg i flere Byer, hvor man faar Lejlighed til at stifte Bekendtskab med Næringslivet. Paa de sidste 4 Sider faar man Hovedtrækkene i Islands Historie.

Desværre skæmmes dette Hefte i nogen Grad af Trykfejl og Uensartethed i Stavemaade, hvilket for en Del synes at bero paa, at Trykkeriets Teknik ikke tillader tilstrækkelig Korrekturlæsning og heller ikke i Stand til at opfylde de Krav med Hensyn til særlige Typer, som Stoffet stiller; f. Eks. ser det ikke godt ud, naar Forfatterens Navn staves forskelligt paa Omslaget og paa Titelbladet, og meget uheldigt er det, at Gradtegnene i Fodnoten med Klimabeskrivelsen forveksles med Nuller, saa man f. Eks. læser $\div 30$ i Stedet for $\div 3^0$.

Desuden kan der gøres faglige Indvendinger især mod denne Klimabeskrivelse og mod en Bemærkning om „det typiske Atlanterhavsvejr“, ligesom Beskrivelsen af de hydrografiske Forhold paa nogle Punkter kan foraarsage Misforstaaelser hos Læseren.

A. Kiilerich.

Elli Hädicke: Kiel. Eine stadtgeographische Untersuchung. (22×14 cm, 112 Sider, 23 Tekstkort, 8 Billedtavler). Kommissionsverlag von Walter G. Mühlau, Kiel 1931.

Denne Bog, der ganske aabenbart er Resultatet af et stort og ihærdigt Arbejde, har til at Opgave at beskrive Byen Kiel fysiognomisk, undersøge dens Udvikling og Afhængighed af den erhvervmæssige Funktion. Særlig har det været om at gøre at paapege „de

Lovmæssigheder, der bestemmer Storstadsdannelsens Forløb." Hertil skulde Kiel egne sig i særlig Grad, fordi dens Fremvækst til Storstad foregik med stor Hastighed og Intensitet.

Bogen opererer med det af Passarge anvendte Begreb „Bylandskab“; i Forordet imødegaas de fra forskellige Synspunkter rejste Indvendinger mod dette Ords Anvendelighed. —

I Bogens første Afsnit behandles Grundlaget for Bydannelsen, først den nærmere og fjernere Omegns Morfologi, dernæst Landsdelen Slesvig-Holstens og Byen Kiels Samfærdselsbeliggenhed. Og endelig slutter dette Afsnit med en Oversigt over Byens historiske Udvikling, set paa Baggrund af de geografiske Faktorer. Grænsen for Vendernes yderste Udbredelse mod Nordvest gik netop gennem denne Egn, der tidligt blev Genstand for Saksernes Kolonisation. Selve Bydannelsen foregik dog efter al Sandsynlighed først under den store tyske By-Ekspansion i Østersøomraadet i Begyndelsen af det 12. Aarhundrede. Byens første Befolkning dannedes karakteristisk nok af Westfalere.

Kiel har dog haft svært ved at hævde sig som Handelsby, og det lige fra de første Aarhundreder af Byens Eksistens. Den førte Administrations- og Universitetsbyens noget vegeerende Tilværelse. Kun i første Halvdel af 19. Aarhundrede har den haft en vis Handelsbetydning. Den hastige Vækst falder sammen med Fjordens Udnyttelse til Hovedkrigshavn for hele det tyske Rige. I sidste Halvdel af 19. Aarhundrede er Byen ikke som tidligere en By med ret stor Eksport, men Hovedvægten kommer mere og mere til at ligge paa Indførsel af Levnedsmidler og Raastoffer til Brug for Flaaden og Skibsværfterne.

Aabningen af Kielerkanalen har snarest skadet Kiel som Handelsby.

En saa ensidigt betinget By som Kiel maa selvfølgelig i særlig Grad føle Trykket af de indre- og ydrepolitiske Begivenheder, og Folketallet har da ogsaa siden 1918 været i Nedgang.

Bogens andet og største Afsnit behandler „Bylandskabet“, som det ser ud i Dag.

Der skelnes mellem „det indre Bylandskab“, hvortil Bykærnen og de nyere Bydele henregnes, og „det ydre Bylandskab“, der omfatter en hel Del Forstæder, der mere eller mindre i Udseende er præget af Storstadens Nærhed.

Bykærnen skilles fra de nyere Bydele ved den saakaldte „Schwächezone“, et befolkningsfattigt Omraade, der nærmest maa svare til Demarkationsterrænet ved andre Byer. Den gamle Bykærne har haft sit naturlige Forsvar i Bugten „Kleiner Kiel“. Denne Schwächezone er nu væsentlig optaget af offentlige Bygninger: Raadhuset, Skoler, Banker. Iøvrigt er det indre Bylandskab kendetegnet ved den sammenhængende

Bebyggelse. Husenes Højde stiger fra Centrum ud mod Periferien. Dette Forhold forklares ved Byens overordentlig hurtige Vækst, ved hvilken det gjaldt om at skaffe Boliger til den voksende, men ret fattige Befolkning.

Gennem en meget tyndt befolket „Mellemzone“, kendetegnet ved Kolonihaver og Kirkegaarde, Parker og Sportspladser, kommer man til „det ydre Bylandskab“.

„Mellemzonen“ er et økonomisk og skattemæssigt begrundet Fænomen. Først uden for den kommer man til Omraader, hvor der er „Skattely, og hvor samtidig Grundpriserne er smaa.

Paa Grundlag af Iagttagelse i det ydre Bylandskab opstilles følgende Skema for Bebyggelsens Udvikling:

1) Den første Forstadsdannelse kendetegnes ved den stærke Forøgelse af Tallet paa de mindste Landbrug, der ved Have og Mejeriprodukter bidrager til Storstadens Forsyning.

2) Landevejsbebyggelse med udpræget Forskelligartethed i Bebyggelsens Karakter; snart høj, snart lav Bebyggelse.

3) Bebyggelsen breder sig fra den smalle Stribe langs Landevejen ud til Siderne, men er stadig skilt fra det indre Bylandskab ved den ubebyggede Mellemzone. Først paa dette Stadium begynder Byen langsomt at række en „Vækstspids“ ud mod Forstaden.

4) Efter Indlemmelse skabes bredere Bebyggelsesforbindelser mellem Byen og den gamle Forstadskerne, der mere og mere taber sin landsbyagtige Karakter. Mellemzonen vil dog længe kunne erkendes ved de store ubebyggede Strækninger.

5) Det sluttelige Udviklingsstadium naar man, naar der er kommet en fast Forbindelse mellem By og Forstad ved Hjælp af flere fuldt bebyggede Hovedgader.

Det er let at se, at disse Regler passer meget godt med Bybebyggelsens Udvikling andetsteds, f. Eks. her i København.

Blandt Kortene lægger man navnlig Mærke til et Prikkort over Bylandskabet, hvor hver Prik svarer til 50 Indbyggere. Det giver et meget anskueligt Billede af Befolkningens Fordeling. Der findes desuden Kort over Erhvervenes Fordeling i Byomraadet og over Byens Stilling i Nær- og Fjerntrafikken.

Billedtavlerne er Luftfotografier, der giver et godt Indtryk af Byen og Omegnen. En meget fyldig Litteraturliste giver Bogen øget Værdi.

En indholdsrig og tankevækkende Bog.

Johs. Reumert.